

$\frac{88}{6}$

अथ

(कुण्डलिकन्यामरीचि माला ।

रघुवीरवीर्य-विरचिता ।

Kundali Kanyasamariichi Mala
Raghuvira Virya Virachita

$\frac{88}{6}$

2101

अथ

॥ कुण्डावल्याख्या मरीचि माला ॥

रघुवीरदीक्षित विरचिता ।

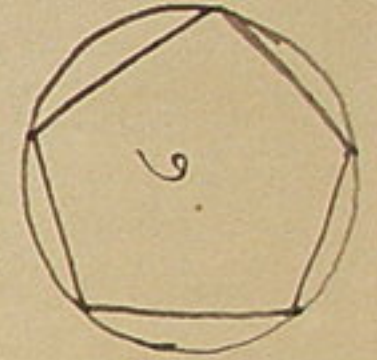
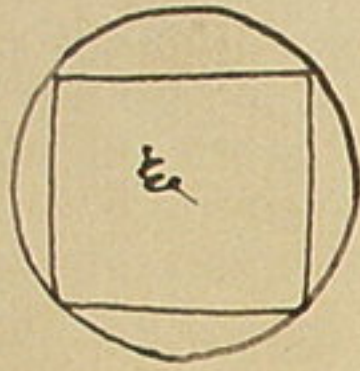
४४
६

॥२॥

भूलं भुजः ६६।४।६ व्यस्र दोर्वर्गः ७५०० अयं स्वपादो १६७५ नः ५६२५ अस्य मूलं लंबः ७५ भुज एव भूमिः ६६।४।६ भूम्यर्धं ६३।२।३ लंब
७५ गुणं व्यस्र भाजकाः ३२५७।४ नैर्ऋत्ये त्रिकोणं कुंडं शत्रुक्षयकरं पूर्वाग्रं पश्चिमे योनिः ॥५॥ ॥ चतुरसे ॥ ॥ अयुतं फलं ५७५००००
रवा भा भार्यैः भक्तं लब्धं व्यासवर्गः ११५२ अस्य मूलं वृत्तव्यासः ३३।४।६ व्यासवर्गस्य ११५२ यमोचरण २६६ द्वयं ५७५ अस्य मूलं भुजः
२४ दोः कृति ५७५ व्यास ३३।४।६ कृत्यो ११५२ रंतरं क्षेत्रफलं ५७५ भाजको त्यत्तिस्तु वृत्तव्यासः १०० वर्ग १०००० यमचरणौ ५००० दोर्वर्गः दो
वर्ग ५००० व्यासवर्ग १०००० योरंतरं ५००० अस्य मूलं भुजो लंबश्च ७०।५।५।४ भुजयोः समलान्मिथो गुणनेन जातो भाज
कः ५००० तत्तु लोयो ग पदं कर्ण इत्युक्त्या भुज २४ कृति ५७५ कोटि २४ कृत्यो ५७५ यो गः ११५२ अ
स्य मूलं कर्णसंज्ञः ३३।७।४ सं धेः सकाशात् वृत्ता र्धसूत्रेण वलयं श्रोण्यं सौ च प्रकल्प्य ततः गुण
योः कोटयः अ ५७५ स ४ कोणाः पूर्वस्यां पूर्वशांतेरे वा उदगं दक्षिण योनिकं सर्वसिद्धिदं कार्यं
॥६॥ ॥ पंचासे ॥ ॥ अयुतं फलं ५७५०००० सहं धिभ्रुतिक नवशरै ५१६६।२ लब्धं व्यासवर्गः ९
६९ मूलं वृत्तव्यास ३१।१।१ व्यासवर्गधं पाश्वनिनस्तु ६६६।४ अस्य मूलं २२ द्विघ्नं ४४ ततिर्व
तव्यासः ३१।१।१ द्विघ्नः ६२।२।२ अनयोर्विवरं १६।२।२ स्वरवा भवेदं ४०० शः १०।३ युक्तं भुजः

॥२॥

युक्तो ३५ भुजवर्गः १४६३ मूलं भुजः ३६।२ दोः कृति १४६३ व्यासकृत्योः १०००० ख ६५३७ पदं १२।३।२ दो ३६।२ र्घं ३५३५।४ द्विगुणमष्टास्र
भाजकाः ७००१ स्थिति वृत्तं २६।४ क्रिया वृत्तं ४० असंख्यश्रोणि द्वयाभ्यामेकं चतुरस्रमुत्साद्य मुखपाश्वर्धं पुच्छपाश्वर्धं द्वितीयं चतुरस्र
मुत्साद्य बाह्यन्यस्त्राष्टकं परितुष्य रोगशांतां वीशान्यष्टास्रं कुंडं कुर्यात् ॥१॥ ॥ भविष्ये ॥ मुखमात्रं १६ शतां र्धं ५०० अंते चारुलिमात्रकं स्या
॥ सहस्रं त्वय होतव्यं कुर्यात् कुंडं करासकं ॥ द्विहस्तमयुते तद्वलुक्ष होमे चतुष्करं ॥ दशलक्षमिते होमे षड्करं संप्रचक्षते ॥ एहस्ता अ
सकं कुंडं कोटि होमे तु नाधिकमिति ॥ सिंहांत शरवरे तु ॥ लक्षार्धं त्रिकरं कुंडं लक्ष होमे चतुःकरं ॥ कुंडं पंचकरं प्रोक्तं दशलक्षा हुताक्रमात्
॥ षट्संलक्षं विशालं कोट्यर्धं हस्तसप्तकमित्यादि ॥ शारदातिलोके ॥ चतुरस्रादीनां वर्ण विभागः ॥ विप्राणां चतुरस्रस्याऽऽशां वर्तुलमिष्य
ते ॥ वैश्यानामर्धचंद्रांशं शूद्राणां त्र्यस्रमीरितमिति ॥ चतुरस्रं तु सर्वेषां केचिदिच्छंति तांत्रिकाः ॥ रामबाजपेय्या वृकामसंयोगः ॥ चतुरस्रं तु ३
लक्षिधि १ योनौ पुत्राः २ शुभदले दाम्ने ॥ ३ व्यस्रे हरिहति ४ र्धं तेशांतिः ५ षट्कोण के मृति छेदो ६ ॥ पञ्चवर्ष ७ रोगोऽष्टकोण के ८ कुंड
युग्ममन्यच्च ॥ अभिचारशमे ७ भूतोत्सादे ह ५ य पंचकोण मुद्दिष्टमिति ॥ कोशिकपरिशिष्टे तु ॥ सर्वकर्मसु विशेषं कुंडं उप
द्रतिभं जयत् ॥ चतुरस्रं च सर्वत्र समं स्याद्विजया वहं ॥ सर्वशांति करं कुंडं पद्माकारं विशेषत इति ॥ कामिकेतु फलंतरमुक्तं ॥ ऐं
आं स्तंभे चतुःकोण १ मग्नौ भोगे भगा कृतिः ॥ २। चं द्रार्धं मारणे याम्ये ३ द्वे ४ पंचसंतुने र्ऋते ५ ॥ वारुण्यां शांतिके वृत्तं ५

४०/१०

श्रीगणेशायनमः॥ लिखा ६ यूका। यूकाः ६ यवः। १ यवाः ६ अंगुलं १ अंगुलचतुर्विंशतिकं २४ हस्तः १। छायांतो मध्यशंकोरित्यादिना प्राची सूत्रं संसा
ध्य तदर्धाधिकगुणतः मत्स्यद्वयेनोदकं सूत्रं च संसाध्य तत्संधिमभिलक्ष्य इष्टसूत्रं वृत्तं कार्यं ॥ ततो व्यासवर्गक्षेत्रफलभाजको स त्यादिसाधनी नार्धेन
यं। यथा ॥ एकहस्तांगुल २४ वर्गः एकहस्तक्षेत्रफलं ५७५। वृत्तकुंडे अयुत १०००० गुणफलं ५७५०००० भाजकेन ७६५४ अक्षरं व्यासवर्गः ७३३
अस्य मूलं वृत्तव्यासः २७।०।५ भाजकोत्पत्तिस्तु ॥ व्यासस्य १०० वर्गे १०००० भनवाग्नि ३९२७ निघ्ने ३९२७०००० सूक्ष्मफलं
पंचसहस्रभक्ते इति रीत्या भाजकास्त एव ७६५४ व्यासे २७।०।५ भनदाग्नि ३९२७ हले वि भक्ते खवाणसूर्यैः १२५०
परिधिस्तु सूक्ष्मः ६५॥ द्वाविंशति २२ घ्ने ५९४ विहते यशैलैः ७ स्थूलो यवा ६४ द्वावहारसिध्ये। वृत्तक्षेत्रे परि
धि ६५ गुणितव्यास २७स्य २३०४ पादः क्षेत्रफलं स्यादिति क्षेत्रफलं ५७५॥ १॥ ॥ पञ्चकुंडे अयुतगुणफलात्
५७५०००० भाजका लब्धं व्यासवर्गः ७३३ अस्य मूलं वृत्तव्यासः २७।०।५ इदं नवधा विभज्य प्रथमं कर्णिकारव्यं वृत्तं
४ भागद्वयेन ६ षडंगुलात्मकं ॥ द्वितीयं भागे नैद्वा दशांगुलात्मकं केसरस्थानीयं १२ तृतीयं भागा ३ एकेन २४ अंतः पत्र

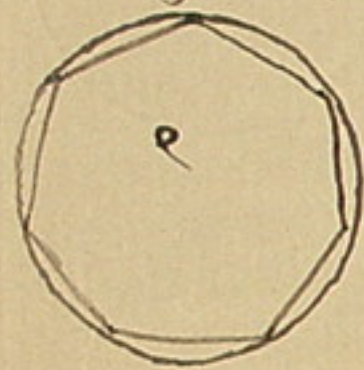
१
संधिमभिलक्ष्य
यावदिष्टसूत्रार्धेन
वृत्तं कार्यं। वर्तुलकु
उंशांतो पश्चिमदि
शि कार्यं

स्या
३

॥३॥

फलं ५७६०००० क्षमावाधीभर्तुभिर्द्विष्ट १८४१ लब्धव्यासवर्गः ६४१ मूलं वृत्तव्यासः २०० व्यासवर्गस्य ६४१ पंचांशः १६६ स्वनगकु १० लब्धव्युक्
 १५९ अयं दोर्वर्गः १५९ अस्य मूलं भुजः १२।५ व्यासवर्गः ६४१ दोर्वर्गो १५९ नः ६६२ अस्य मूलं लंबः २६।१ दोष्टा १२।५ घ्नः ३२९ चतुष्को
 णफलं। इदं द्विगुणमष्टकोणफलं ६५९ इदं स्वाष्टमांशेन ६२।३ ऊनं स सास्त्रक्षेत्रफलं ५७६ वृत्तव्यासः १०० वर्गस्य १०००० शरां ५ शः २०
 ०० नगकुलव ११८ वियुक् दोर्वर्गः १६६२ मूलं भुजः ४३।३।०।५ दो कृति १६६२ व्यासकृत्योः १०००० ख ६११६ पदं १०।०।६ दोः ४३।३।०५ र्घ्यं
 ३००६।५।४ द्विघ्नं ७६१७।३ स्वाष्टमांशेन १७७ उनं स सास्त्रभाजकाः। ६६६४१ अथवा दोर्घं ३१०६।
 ५।४ अस्य चरणः १७७ परणत्रयेण २९३१।६ युतं स सास्त्रभाजकाः। ६६६४१ भुजमान १२।५ स
 त्रेण पश्चिमे कोणपतो यथान भवति तथा सप्त ज्याः समाः कल्पिता भेदभिचारशो तो स सास्त्रकुंडं
 ॥ ॥१॥ अष्टांशे ॥ ॥ अयुतफलं ५७६०००० भूतगजगनगै ७०७१ लब्धव्यासवर्गः ६१४ मूलं वृत्तव्यासः
 २६।४ व्यासवर्गस्य ६१४ श्वां ७ शः ११६ स्वरवाध्य ४० शः २।७ युक्तो दोर्वर्गः ११९ मूलं भुजः १०।७।२ दोः
 कृति ११९ व्यास २६।४ कृत्योः ६१४ ख ६१५ पदं लंबः २६।३ दो १०।७।२ र्घ्यः २६६ द्विगुणितो शास्त्र
 क्षेत्रफलं ५७६ भाजकोत्पत्तिस्तु वृत्तव्यासः १०० वर्ग १०००० श्वां ७ शः १४२ स्वरवाध्य ४०

क्षेत्र

॥३॥

अधे दो भांकरांमै ३९२७ रथ बलयभव अस कादेभुजाः सुस्त्रिदयंकाग्या १३९२३ स्त्रि
 शरगज युगेभै ६४ ६५ ३ युगाग्रीपुरवागेः ७० ५३४॥ रवाभाभ्रव्योमषदिः ६०००० शरश
 रखकराक्षैः ५२० ५५ करध्वं कृत्वाणादि ४५ २२ निघ्नैवत्तमानेनं बरगगन खखाकै १२०००
 हतेचक्रमेण ॥१॥ वृत्तव्यासवर्गेभनवगुण गुणे ध्यापुतात्तेफलं स्यादधे द्वाभेनुरतोत्त विधि
 कृत फलार्धं फलं स प्रादिष्टं ॥२॥ बाह्वर्धं ध्रुवं त्रिदोष्यं ध्रुविरहित भुजक स्याः पदं चेत्फलं स्या
 यद्वा बाह्वर्धं होयुति व्यासाधर्वर्गं भ्रां कृत्वा ३९२७ निघ्नैवत्तमानेनं पंचभि ४५०००
 फलं भक्तादिगुणितं वतार्धक्षेत्रजं भवेत् ॥ ॥

सचतुष्टयस्य १ फलं भवति नदिदमुनं दोषं मित्यादिखं विवरे अंतरमि नियावत् ॥ अत्यपदं मूलं दूदमेव फलं पादे
 नं अस्त्राणि योज्यं ॥ क्रमात् एकद्वित्रिचतुः शराधिकं पंचास्त्रादिषु कर्तव्यं ॥ विस्तरस्तु ग्रंथांतरादवगंतव्यः ॥ उपसं
 हरति ॥ रत्तदोष्ट्यामिति मिति मवदच्छं करो नैलकंठिरिति ॥ दशविधकुंडु प्रकृतिवृत्तव्यासानां एक ह स्तद्विह
 स्त्रादिमानभेदेन प्रत्येकं दशविधानां तद्दोष्ट्यां बाह्वर्धं त्रात संख्यानां इति अनेन प्रकारेण मितिं प्रमाणं १३ द
 शांकरनामा श्रीभट्टनीलकंठ सूतः अवदत् उक्तवान् ॥ १५ ॥ नपरे रवगाहितापुरः स्फुटं कुं उ किले शांक सुदं नि
 रीकृतिः ॥ विरतारघुवीर दीक्षितैः कुतकादेव न कामकाम्यया ॥ १ ॥ इति श्रीत्रि संध ज्योतिषां भो
 धिकुं भोद्वस्य सर्वतंत्रस्वतंत्रस्य श्रीमद्देवत विठ्ठल दीक्षितस्य सूरिसूनोः श्रीरघुवीर दीक्षितस्य
 कृतिः कुं शर्क व्याख्या मूर्तिचिमाता समाप्ता भवत् ॥

सुदं नि
 रिवहाख
 उ

द्विगुणीकृत्य ७५२१। इदमष्टमांशानं ६८४१ इदं सप्तमस्तुलं । पूर्ववदेनायुतपे फलभक्ते लब्धस्य मूलं
सप्तमस्तु प्रकृतिवृत्तव्यासो भवति अष्टास्त्रेतस्यैव व्यासवर्गस्य सप्तमांशः स्वस्य चत्वारिंशत्तमेनानुरोधेन
युक्तो दोर्वर्गः १४६३ अनेनानो व्यासवर्गः ८५३७ आद्यस्य मूलं ३५२१ आयमशस्त्रे बाहः द्वितीयमूलं ९२३
अनयोर्घातः ३५३५ ४३ अयं द्विगुणितः ७०७१ अष्टास्त्रेमूलं इतः पूर्ववदशस्त्रप्रकृतिवृत्तव्याससि
द्धिः ॥ श्लोकार्थस्तु ॥ वृत्तव्यासवर्गस्य त्रयश्चरणाः ७५०० अस्त्रदोर्वर्गः ४ दोचरणो ५००० चतुरस्रस्य
तृतीयांशदोर्वर्गः ॥ एकचरणः २५०० षड्दोर्वर्गः अष्टौः स्वसप्तविंशत्यंशेन युतः पञ्चाशदोर्वर्गः ३४५६
सप्तमांशः १४२५ स्वचत्वारिंशत्तमेनानुरोधेन युक्तः १४६३ अष्टास्त्रिदोर्वर्गः पञ्चमांशः स्वसप्त
दशांशेनानुरोधेन १८८२ सप्तमस्तुलं दोर्वर्गः दोर्वर्गेनो व्यासवर्गस्तन्मूलं तंवः दोष्ठा गुणितः अ

[illegible]

विः ॥१५॥ अत्र व्यासः शतं १०० तद्गोपितं १००० व्यासस्य वर्गे भननाग्निनिघ्ने ३९२७ सूक्ष्मं फलं पंचसहस्रभक्ते इ
त्युक्तदिशा वृत्तं फलं ७८५४३ अनेनेव भाजकेन एकहस्तद्विहस्तादिफलं अयुक्तनिघ्नं कृत्वा विभज्यते चेद्य
हृत्फलं तस्य मूलं एकहस्तद्विहस्तादिप्रकृतिवृत्तव्यासो भवति ॥ अनेनेव भाजकेनार्धितेन तदेवायुक्तगु
णं फलं शतं चेदर्थं चंद्रावर्गो लभ्यते ॥ पक्षकुंडे तु । रागांशुलस्य वृत्तस्य कुनवर्गो रा ४११।१ इद
मष्टगुणितं नवांशीति ८९ एतान्यत्र मध्यवृत्तव्यासः ॥ तथावधिवलयं स्वेत ६ त्यांशपंत्येत्युक्त
१११।१ अस्य तत्तारा ४४।३ तद्योगः ११५।४ तत्र मध्यमवलयव्यासवर्गः ७९२१ अस्य सप्तमां
शः स्वचत्वारिंशत्तमांशायुक्तः ११५९ अस्य मूलं ३४ इदमत्रोत्पन्नानामष्टानां भुजानां प्रमाणं इदमव
धिदत्तव्यासेन ११५।४ लंबभूतेन गुणितं ३९२७ एतदुल्लं चतुष्टयस्य फलं एतदेव द्विगुणितं ७८५४

दशक फलं यो निवृत्तस्य अस्त्वर्थकत्वात् प्रथमं अस्त्रो ह्यतिरुच्यते ॥ वृत्तव्यासवर्गो युतं न स्य न यश्च
रणाः ७५०० अयं लस्यो देवर्गः अस्य मूलं भुजः ६६।४ काशेन स्य दोर्वर्गस्य ५६२५ मूलं ७५३
यं लंबं भुजाधेन ४३।२।३।२ गुणितः अस्त्रफलं ३२४७।४ भवति ॥ अस्त्रद्वयफलं ४३३०३
दं वृत्ताधं द्वयफलेन पूर्वोक्तवृत्तफल ७६५४ चतुर्थं शून्यं १९६३।४ युतं यो निवृत्तफलं ३२४७
लं ६२९३।४ अस्त्रभुजाधमिव शतेन गुणितं योन्यंतर्गतं अस्त्रद्वयफलं ४३३०३ इदमेव वादद
या २१६५ धिकं षडस्त्रफलं एत एवैष्ट फलस्या युतगुणस्य भाजको भवति ॥ सार्धं सप्तविंशति
दंतैरिति ॥ अस्त्रस्य ॥ धीनवं भोरसैश्चेति षडस्त्रं युतं ६२९३।४ यो निवृत्तफलं तस्य संगृ

हीनं प्रागेव ॥ चतुरस्त्रे तु दोर्व्यासकृत्योरंतरं मूलं लंबः भुजश्चतुर्त्य एव अ० तस्तेनैव तदुचितं ५००० संगृहीतं
 रवाभ्राभ्राथैरिति ॥ पंचास्त्रे तु चतुर्व्यासवर्गस्य तृतीयोऽंशः ३३३३ ॥ ३ सः स्वकीयेन सप्त विंशतिनमेनांशेन १२३४
 युक्तः ३४५६ ॥ ५ अयं पंचास्त्रे दोर्वर्गः ॥ अत्र दोर्व्यासकृत्योरंतरं ६५४५ आयस्य मूलं ५६ ॥ ६ ॥ २ द्वितीयस्य मूलं
 ८० ॥ ७ ॥ १ अनयोर्धतिः ४७५५ ॥ ४ इदं चतुष्टयस्य फलं स्वपादेन ११ ८८ ॥ ६ वर्धितं ५६४५ ॥ २ इदं
 पंचास्त्रफलं अत्र १ वेष्ट फलस्यायुतगुणस्यायं भाजकः ४ सहांशिश्रुतिक नवशरेरित्यनेनोक्तः ॥ तेनैव हस्ता
 दोतमूलेन पंचास्त्रप्रकृतिवृत्तव्यासः सम्प्रितो भवति ॥ अथ सप्तास्त्रे चतुर्व्यासवर्गस्य पंचमांशः २०००
 अयं स्वसप्तदशांशेन ११८८ अनेनोक्तः सप्तास्त्रे दोर्वर्गः १८८८ ॥ २ अनेन न्यूनो व्यासवर्गः ८११८
 आयस्य मूलं ४३३३ ॥ १ वाः द्वितीयस्य मूलं ९० ॥ १० अनयोर्धतिः ३२१० ॥ ५ इदं चतुष्टयफलं

भावावसुनवलकव्यासदेर्घ्यात्तु योनिः पश्चान्नालाग्रगोनोभगउपरिभुवायेणकुंडं विशंती ॥ ९ ॥ अत्रकुंडश
 रेणमेखलासंनिवेशः रवातेन सहोच्यते ॥ तत्रचतुरस्त्रादौकुंडेचतुरस्त्राकारमेखलातं कर्तव्यं तस्यमानं ॥
 कुंडाधमेखलायासदकुंडप्रमाणं ॥ तथाहि ॥ चतुर्विंशत्यंगुलेनवांगुला आधामेखलासापिरवा ॥ तापरितः
 चतुर्विंशत्यंगुलादंगुलाद्विर्भवति ॥ तत्राधामेखलानवांगुलोच्चाचतुरंगुलविस्तारा ततोवहद्वितीयामेखलाप
 उंगुलोच्चात्र्यंगुलोविस्तारातस्याः परितस्तृतीयात्र्यंगुलोच्चाध्वंगुलविस्तारा ॥ यवाकुंडस्य व्यासश्चतुरस्त्रभुज
 इत्यर्थः ॥ तस्यचतुर्विंशतिभागस्य एकेनांशेनोच्चाद्विपुष्टाअंशद्वयपरिमितस्तृतीयात्र्यंगुलोच्चाचतुरस्त्रा
 कारा ॥ साचयादृशः कुंडस्याकारस्तादृशाकारैर्वक्तव्यं यपिकेचित् ॥ पद्मकुंडेतुमुनाभिर्नास्ति ॥ तत्रतस्त्रा
 नेकर्णिकायाएवसत्वात् ॥ सर्वेषु कुंडेषु पद्माकारैरेववा ॥ योनिस्त्वष्टभिश्चतुर्विंशतीर्विस्तृतानवर्द्धिर्भि
 आ लंबा ॥ तस्याकारा पूर्ववत्कर्तव्यः ॥ तस्यायोनिः पश्चान्नालं सच्छिद्रं कर्तव्यं ॥ नोभगेयोनि कुंडेयोनि

तत्त्वभाषणविषये उक्तप्रयोगसारे। योन्याः पश्चिमतो नालमायामचतुरंगुलं॥ त्रिद्व्यकांगुलविस्तारं क्रमान्मूनाग्रमिष्यते इति
योनिनकर्तव्येत्यर्थः। उपरिभुवाग्रेण कुंडं विशंती मेखलोपरि एकेन भागेनोच्चाप्यग्रे प्रवणा पश्चात्पश्चात्पश्चात् चतुर्गुणा
कर्तव्या। अत्र सर्वत्र प्रमाणं कुंडं दधौ नाभिकुंडं मेखलायोनौ नालेषु वर्धनीयं। तत्र दक्षिणप्रकारो द्विगोत्राधिष्ठ इति
श्लोकार्धेन स्मर्तव्यः॥ १०॥ अथ मंडपमाह। पंचतयर्के ३०। ३२ रर्कशकै ३२। ३४ नृपतिधृति ३६। ३८ करैर्मंडपेत्यः
समोऽयस्सुत्यां भोदोऽस्मिन् रवंडा इह नव ९ सुसमामध्यमो वेदिरेषां। हस्तोच्चारवंडकोणे धिभ ८ करमुदरे पंच
हस्तं बहिः स्तंभो धं दध्यष्ट संख्यं ३६ सुविशारलवतः रंख्यमन्यत्र चैवं॥ ३०॥ अत्र मंडपः समचतुरस्रोद
शहस्तोद्वादशहस्तो वा ल्यः। एवं द्वादशहस्तश्चतुर्दशहस्तो वा मध्यमः। अत्र द्वादशहस्तस्यो मयकोटिपात उ
ग्रयेषामपि चक्रशूलादिभानां प्राप्स्यर्थः। तथा षोडशहस्तो द्वादशहस्तो वा मंडपेऽप्यः श्रेष्ठः। अस्मिन् मंडपे चतु
र्भिश्चतुर्भिः सूत्रैस्त्रिंशोऽर्थैर्मंडपस्य नवरवंडास्तुत्यप्रमाणाः कल्प्यास्तेषां मध्यमरवंडो वेदिः। सा च सर्वेषु
धिमंडपेषु हस्तमात्रोच्चा कर्तव्या। रवंडकोणेषु सूत्रसंघातस्थानेषु षोडशसु उदरे वेदिकोणचतुष्टयेऽष्ट

गात्र

हस्तस्तंभचतुष्टयं बहिः कोणेषु पंचहस्तस्तंभद्वादशकं स्वस्वपंचमांशेन भूम्यंतः प्रविष्टं रेख्यं
एवं सर्वत्र चक्रशूलादिनामपि अंतः प्रवेशः स्वस्वपंचमांशेन बोध्यः॥ ३०॥ एषां मंडपानामंगान्तरमाह
द्वात्रिंशस्तंभचूडास्ववनयवलिकस्ताजिनाः रवंडबाहुषष्टौ सुमंडपस्य श्रुतिषु सशिवरो मध्यभागोऽस्य यस्मात्
दिक्कद्वादशहस्तोऽपरि चतुरिभैरगुलैरेधिताः सूरभास्तंभध्वजाद्यैः कटपिहितममुं शोभयामो घटाद्यैः॥ ३१॥ अ
त्र सर्वे पिस्तंभाः सचूडाः कर्तव्यास्तेषु वलिकारव्यानुभयतः स छिद्राणि दानृणितनत्वंडसमप्रमाणानि स्तंभचूडा
स्ववनयेत्॥ एवं प्राच्यां पंचौ तिस्तंभवर्जिकाभिस्तंभचतुष्टयं ग्रंथनीयं। एवं सर्वेऽपि स्तंभपंक्तिषु वलिकारव्यानि
दरुणिदत्ता सर्वास्तंभान्परस्परं ग्रथयेत्॥ एवं स्तंभचूडास्तंभज्यश्चतुर्विंशतिर्वलिका भवन्ति॥ तथा बाह्यमध्यम
स्तंभानां चतस्रः कर्णवलिका भवन्ति॥ शिखरवलिकाश्चतस्रो मध्यमस्तंभानां चतस्रः बाह्यः मध्यः स्तंभानां
स्वरेभ्यो विंशति मथा तथा कर्तव्याः। मंडपस्य प्राग्दिशं मध्ये द्वा राणि कर्तव्यानि। तानि चाल्य मंडपे द्विहस्तानि

निमध्यमेमंडपेचतुरंगुलाधिकद्विहस्तानि। उत्तमेः ष्ठांगुलाधिकद्विहस्तानि। द्वाभ्यांस्तंभाभ्यां एकयावलिकयाचप्रति
 दिशं कर्तव्यानि शेषस्यष्टः॥३१॥ अंगंतराख्याह। हस्तांतेतोरणोस्मादिषुषडंगका॥५॥६॥७॥ शेषवत्तजोदुंबरोत्थपू
 क्षन्यग्रोधजः प्राक्प्रभृतिषु फलकाः स्वाधतोमूर्ध्नितस्य॥ तन्मध्ये विष्णुयागेदशरविमनुभिश्चांगुलैः स्वांघ्रिपुष्टं
 खंचक्रं गदाक्षंभवति शिवमखेदलमेकांगुलोत्तमं॥३२॥ अस्मान्मंडपाद्विहस्तांतेहस्तप्रमितेदेशेतोरणारख्यं
 चक्षारचतुष्टयं कर्तव्यं। इषुषडंगकरः। अत्येपंचहस्तोमध्येमेषदुस्तुत्तमे सप्तहस्तः। प्राच्यामश्वत्थजः दक्षि
 णस्यांउदुधरजः। प्रतीच्यांलक्षजः उदीच्यांन्यग्रोधजः। फलकाः स्वाधतोमूर्ध्नितस्यतोरणस्यमूर्ध्निफल
 कादेयाः। स्वाधतः। यतोरणमानंतदधर्मेफलकमानमित्यर्थः। तन्मध्येफलकानांमध्येवैष्णवयागेअल्पमं
 डपेदशांगुलंमध्येमेद्वाशांगुलं। उत्तमेचतुर्दशांगुलं। प्राक्प्रगादिक्रमेणशंखंचक्रगदांषडं चस्वपंचमंशे
 नफलकातः प्रविष्टं दद्यात्। शिवमखेतु। एकांगुलोत्तमंशूलंचतुर्ध्वपितोरणेषु दद्यात्। तच्चात्येमंडपे

ध्यायुष्मादरभ्यश्रोणिपर्यंतं अर्धवृत्तं कार्यं। एवं द्वितीयभागेपिरुता चंडादनीयं। तेनयोन्याकारं कुंडंभवति। षट्कोणे
 तुअनंघोरवराभे२९। द्दलं१४। इतिवृत्तस्यवाहोभ्यमानमुत्तं नंदेवद्विहस्तादौ४२।३ चतुर्हस्ते५९।४ षट्हस्ते८४।२ अत्रसर्व
 वरुता चंज्यामानं अत्रापिरुता चंमिनेन कर्कटेकेन पार्श्वस्यानादुमयतः अंसश्रोण्यो कक्षत्पनीयो। तेनांसयोः सूत्राः उत्तरांसां
 दुत्तरपार्श्वी सूत्रं ततः उत्तरश्रोणि सूत्रं। एवं श्रोण्याः सूत्रं दक्षिणपार्श्वी दंसावधि श्रोण्यवधिय सूत्रं देयं। तेन षट्मुजंभवति। य
 यथयंप्रकारः मुखतः पुष्टतश्च कर्तुं शक्यं। तथापि पुष्टस्यानेकोणपातान्त्यकव्यः। नार्थयेत्कुंडकोणेषु योनिर्नैव विरुजमः॥
 इतिवचनेन तत्र योनिनिषेधान्। यथायश्चिभभुजस्य मध्ये योनिः पतति तथैव सर्वत्र भुजमानमस्य॥ अष्टास्वमाह॥ यु
 गेति॥ अत्रवृत्तव्यासः यवत्रयाधिकचत्वारिंशदंगुल एकहस्ते४०।३ द्विहस्ते५५।६ चतुर्हस्ते८०।६ षट्हस्ते१०५।३ अष्टहस्ते
 ११३।४ अस्मिन्वृत्तेचतुरस्रप्रकृतिरुत्तवदद्यावंशाः सप्तमाः कार्यः। तत्र द्वावचतुरस्रं विदिकोणं कार्यं। तत्रैव पुष्टपार्श्व
 सूत्राभ्यां चदिकोणं चतुरस्रं तं कार्यं। तत्र बाह्यान्ष्टे त्रिकोणानि परिमार्ज्य मध्येष्टकोणं ज्ञाष्टकरम्यं कुंडमुत्पद्यते। अत्र

रुतिवृत्तं सार्धं विंशत्यंगुलं प्रागेवोक्तं ॥ इदं स्थिति वृत्तं ॥ पूर्वतु क्रियावृत्तमिति नेदः । अत्र सर्वत्र फलानयनादि
 कं सोपपत्तिकं अग्नेव दृश्यति । यद्वास्मिन्नेव वृत्ते चतुरस्त्रवृत्तवदष्टावंशाः कल्प्याः यथा कुंडकोणे यो निर्नपते तथै
 व चिह्नानि कर्तव्यानीति बोध्यं ॥ सप्तास्त्रमाह । सप्तास्त्र इति । अत्र प्रकृतिवृत्तमुक्तं गोदा २९ विति अस्मिन् वृत्ते न्य
 सबाहुः वृत्तवर्गस्य पादत्रयमूलं न भवति । यथा वृत्तवर्गः ८४१ तस्य पादत्रयं ६३० ६ अस्य मूलं २५ ११ अस्याधे ३२ १४
 इदं अष्टषष्ठ्यधिकद्विशत २६८ तमेनांशेन ००३ युक्तं सप्तास्त्रिदो भवति तदिदमुक्तं अत्रियवत्रिदो १२ ५ ॥ इति । पंचा
 स्त्रमाह । पंचास्त्र इति । क्षमारा मस्य वेधिपादधृतय इति ३१ १३ ८ २ ३ । एक यवाधिके कत्रिंशदंगुले वृत्ते किंचिद
 धिकपादयुक्ताष्टादशांगुलाः पंचज्या भवतीत्युक्तं । तत्र व्यासवर्गः ९६८ ६ अस्यार्धं ४८४ ३ अस्य मूलं द्वाविंशतिः २२
 इदं पाश्वाननसूत्रं द्वियुतं ४४ ततिवृत्तव्यासः ३१ १३ । सोपि द्विगुणितः ६२ २२ अनयोरंतरं ३८ २ इदं चतुःशततमेनां
 शेन युक्तात्रयात्मकेनाधिकं १३ ८ २ ३ । पंचास्त्रदो भवति ॥ ६ ॥ अथ पञ्चकुंडमाह ॥ वृत्तव्यासेन वांशो द्वि २ चतु ४ ॥ रि
 ज ८ लवैः कर्णिककिसरांतः पत्रक्षमा मंडलानि स्युरवधिवलयस्यास्मि ८ तत्वांशपत्त्या ३१ १३ ५ ॥ त्र्यस्राप्यष्टौ बहिस्तस्मि
 त्तिदलगुणको द्विघ्नमोर्वा न्नमेण चापावंतर्बहिर्ज्याविति कुरुमतिभननष्टपत्रा ओकुंडं ॥ ७ ॥ वृत्तव्यासेन वधावित्र

ज्यहो नागाभ्यां अंतः कर्णिका वृत्तं कार्यं ततो बहिः श्वतुभिर्भागेः केसरवृत्तं ततोपि बहिरष्टभिर्भागेरंतः पत्रक्षमा
 त्वं पत्रमध्यमृमिवलयं कर्तव्यं । यस्माद्बहिः पत्रविभागः तस्मिन् नष्टलवे वृत्ते अष्टधा पूर्वो द्विभक्ते तत्र तत्राष्टौ
 चिह्नानि कर्तव्यानि । ततोपि बहिर्दशभिर्भागे रंशे रागंतुके नैकेन सहितैः स्वकीयपंचविंशत्यंशोपेतैः पत्रायाव
 धिवृत्तं कैश्चिदधिकैकत्रिंशदंगुल ३१ ६ २ ० ॥ व्यासं भवति । ततोष्टाशस्य वृत्तस्य मुखवर्ते सतश्च द्वौ कर्णौ च
 रमवलयांते संगतो रुत्वा एकं त्र्यस्त्रमुत्पादयेत् ततो समुखाभ्यां द्वितीयं अंसपाश्वर्भाभ्यां तृतीयं पार्श्वजघनाभ्यां
 चतुर्थं धनुषाभ्यां पंचमं धनुः पुच्छदक्षिणजघनाभ्यां षष्ठं जघनदक्षिणपार्श्वभाभ्यां सप्तमं पार्श्वसाभ्यां अष्टमं
 एवमष्टौ त्र्यस्राणि बहिः रुत्वा प्रति त्र्यस्त्रबाहू द्द्वे तवहिर्ज्ये धनुषी कर्तव्ये ततश्चाश्वत्थपत्राकाराणि दला
 नासुत्तरार्धानि भवति तथाहि कर्णोद्देधा विभज्यता बहिरष्टगुणं रुत्वा तस्यांतो कोट्योर्निधाय मध्यगं भागे आरुष्यान्व
 तरां कोटिं द्वितीयकोटिपर्यंतं नामयेत् तदिदमंतर्ज्यधनुस्तस्यैव त्र्यस्य एकं पाशं पत्रांते प्रमुच्य द्वितीयं यथावस्थितमेव
 रुत्वा त्र्यस्रमध्यं बहिरारुष्य तस्यैकमंतर्द्वितीयांतपर्यंतं नामयेत् तदिह द्विज्यधनुर्भवति एवं द्वितीयकर्णोपि बाल्यं धनुर्बहिर्ज्ये

अथवावेद्याः सकाशात्तद्वात्रिशदंगुलाभ्यंतरितानिकुर्यात् ॥

आंतरमंतस्त्र्यं च कृत्वा चतुर्भिर्धनुर्भिरेकंदलं साधयेत् ॥ एवमष्टापिदलानि कृत्वा पञ्चकुंडं कार्यं ॥ ७ ॥ अथेषां कुंडानां स्था-
नान्याह । वेदासंयोनिरधेवल्यमनलदोर्ध्वतमंगास्त्रम अं वस्वसं चेंद्रदिकः प्रथमचरमयोरंतराले युगासं ॥ वृत्तान्याद्या-
निवास्युर्नवदिशं क्रते पंचवास्थुर्यदि स्यादेकं कुंडं प्रतीच्यां पुरहरदिशि वा तानि वेद्याः पदांते ॥ ८ ॥ वेद्याः पदमात्रादिशो द्वि-
हिर्मखलो यथापतंतितथा कुंडानि कार्योर्णि । तत्र प्राच्यां चतुरस्रं अग्न्यां योनि कुंडं । दक्षिणेऽर्धचंद्राभे । नैऋत्यां त्र्यसं प्रती-
च्यां चतुर्बायव्यां षडस्रं । उदीच्यां पद्माकारं ईशान्यामष्टास्रं चतुरस्राष्टास्रयोरंतराले चतुरस्रमेव नवमं । एतानि नवान्यपि कुंडा-
निरुत्तान्येव वा चतुरस्राण्येव वा कर्तव्यानि । यदा तु पंचैव कुंडानि क्रियंते तदा विदिशं क्रते कोणकुंडानि न कर्तव्यानि इ-
त्यर्थः । यदि त्वेकमेव क्रियते तदा प्रतीच्यां ऐशान्यां वा कार्यं । रामवाजपेय्यां तु सर्वेषां तु कामसंयोग उक्तः । चतुरस्रे खिल-
सिधिर्योनौ पुत्राः शुभं नंदलेद्वाभे । त्रिपयस्त्रिभिरक्षयोर्ध्वतेशोतिः षट्कोणके मृत्तिच्छेदो । पद्मेष्टद्विरेणोष्टकोणे कुंडयुग्म-
मन्यच्च अनिचारशमेभृतोत्सादिहयपंचकोणे मुद्दिष्टमिति । अथ सर्वकुंडसाधारणं रवातादिकमाह ॥ स्वातं कुंडाभमानं
जिनश्च लवगलतः स्युर्वाहिर्मखलास्तानंदं गच्छुश्च वेदश्चित्रं करं विततयोः शोऽश्च नाभिर्हि पुष्टा ॥ स्वाभाना भुजोऽश्च

नवांगुलं । मध्यम एकादशांगुलं । उत्तमे त्रयोदशांगुलं । अन्यसर्वं मूलग्रंथे एव अवगतं ॥ १२ ॥ अथ वृत्तान्नमनप्रकारमाह ॥ वृत्ते छे-

$\frac{88}{6}$

इति

कुण्डविन्यासा-मरीचिमाला

रघुनारदीक्षित-विरचिता।

+

$\frac{88}{6}$

2101